

Komunikat z posiedzenia sejmowej Podkomisji stałej ds. ekonomiki edukacji i nauki w dniu 25 września 2014.

Posiedzenie Podkomisji poświęcone było przekazaniu przez MNiSzW informacji o aktualnej sytuacji finansowania Instytutów Badawczych oraz o II etapie zwiększania wynagrodzeń pracowników szkół wyższych.

Obrady prowadziła przewodnicząca Podkomisji Posłanka Maria Nowak (PiS). Stronę ministerialną reprezentował Sekretarz Stanu Prof. Marek Ratajczak wraz z zespołem doradców. W posiedzeniu udział wzięli również członkowi tej podkomisji: Jerzy Żyżyński (PiS), Witold Czarnecki (PiS), Wiesław Suchowiejko (PO),

Obecni byli również: Przewodniczący Rady Głównej Instytutów Badawczych prof. Leszek Rafalski, z-ca Prof. Daszkiewicz. KSN reprezentowała grupa 10 osobowa (z przew. Bogusławem Dołęgą, część reprezentowała uczelnie, część instytuty badawcze). Z Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP był obecny z-ca Prezesa Stanisław Różycki.

Było to posiedzenie zwołane na prośbę KSN NSZZ „Solidarność”, którą skierowaliśmy do Przewodniczącej Podkomisji.

Na wstępie Minister Ratajczak odniósł się do sytuacji finansowej Instytutów Badawczych (IB) w zakresie finansowanym przez MNiSzW, czyli do tzw. dotacji statutowej (na utrzymanie potencjału badawczego jednostek). Potwierdził, że w 2014r. poziom finansowania uległ zdecydowanemu zmniejszeniu. Wynika to między innymi z tego, że rok 2012 był rokiem „obfitości finansowej”, bo ówczesna Minister B. Kudrycka zwiększyła finansowanie w połowie 2012 r o środki rezerwowe. W latach 2013 i 2014 realizowany jest budżet oszczędny, wynikający z sytuacji makroekonomicznej Polski. Podkreślił, że w roku 2014. o wysokości dotacji decydowały wyniki kategoryzacji co przełożyło się na wysokość dotacji statutowej danej jednostki. Wg Ministra Ratajczaka, w budżecie państwa na 2015r. ogólnie na naukę jest zaplanowane o 10% więcej środków niż w 2014r. a więc też na działalność statutową. Objął, że o wysokości dotacji decyduje głównie „stała przeniesienia”, która ciąży i wszelkie zmiany dokonywane przez jednostki są mało zauważalne. Natomiast kategoria naukowa decyduje o ok. 5% dotacji. Od 2015r. będą obowiązywały zmienione, skorygowane zasady określone w rozporządzeniu. Podkreślił, że źródłem finansowania IB są też granty z NCBiR przede wszystkim. Wg Ministra Ratajczaka Ministerstwo ma świadomość trudności finansowych IB, bo c grantów nie wszystko można finansować. Dlatego dotacja statutowa jest istotna i MNiSzW czyni starania o jej wzrost.

Odnosząc się do podwyżek w uczelniach, stwierdził, że zostało zrealizowane wszystko co zostało założone. Poinformował, że podział i przekazanie do uczelni odbyło się wcześniej niż w roku 2013. Podkreślił, że obowiązujące regulacje prawne dają uczelni autonomię i prawo dysponowania środkami finansowymi, zatwierdzanymi przez Senaty uczelni. Przypomniał, że w liście ministra przekazującego środki było wskazanie o konsultacjach oraz o współpracy Władz Uczelni ze Związkami Zawodowymi. Powiedział, że w 2015r. będzie III etap regulacji wynagrodzeń i w budżecie na rok 2015 jest przewidziana rezerwa celowa. Zapewnił, że budżet 2014r. jest wyższy o skutki przechodzące podwyżek z 2013 r i tak też będzie w 2015r.

W dyskusji głos zabrali:

Prof. L. Rafalski (przew. Rady Głównej IB)– podkreślił, że wynik kategoryzacji silniej rzutuje na dotację statutową niż poinformował min. Ratajczak. Powiedział, że Rada główna IB złożyła szereg uwagi nie ma sygnału, że te uwagi będą uwzględnione. Wg Rady Głównej IB potrzeba zwiększenia dotacji statutowej jest istotna, bo znacznie spadła w ostatnim roku. To jest ważna pula pieniędzy, która umożliwia IB staranie się o środki konkursowe jak np. w projektach Horyzont 20120. Aby aplikować o te środki, IB muszą mieć pieniądze na przygotowanie wniosków i na wkład własny. Obecnie IB partycypują w 190 projektach. Dlatego muszą być pieniądze na przygotowanie nowych wniosków do kolejnych konkursów. Prof. Rafalski apeluje do ministerstwa o znaczne zwiększenie w 2015 r. środków finansowych na działalność statutową. Przypomniał, że Rada Główna IB pozytywnie

zaopiniowała projekt rozporządzenia o podziale środków na działalność statutową na 2015r, bo może to zniweluje dysproporcje.

Kol. Różycki (z-ca prezesa Rady Nauki i szkolnictwa wyższego ZNP) – wyraził zadowolenie, z faktu że Ministerstwo ma świadomość, iż niedofinansowania działalności statutowej i będzie to niwelowane. Ale zauważył, że nakłady na naukę do 2020r. miały wynosić 3% PKB, później zmniejszono do 1,8% PKB i to też nie będzie spełnione. W odniesieniu do podwyżek wynagrodzeń powiedział, że zdaniem ZNP realne podwyżki w ciągu 3 lat nie będą wynosić 30% ponieważ część z tych podwyżek przyznawana jest na czas określony, najczęściej do końca danego roku. W opinii ZNP ok. 100 mln zł mniej zostało poznaczone na regulacje wynagrodzeń.

Prof. Daszkiewicz (Rada Główna IB)– w uzupełnieniu wypowiedzi prof. Rafalskiego powiedział, że zmniejszenie dotacji statutowej dla IB było drastyczne bo wynosiło około 30%. Ponadto w wyniku kategoryzacji liczba jednostek IB kategorii A zmniejszyła się o ok. 40%. Podkreślił, że wiele parametrów przeprowadzonej Kategoryzacji nie było dobranych zgodnie z prowadzoną działalnością statutową tych jednostek. Ponadto IB często występują jako uczestnicy dużych konsorcjów i ich współudział jest różny. Zastanawiające jest również to, iż finansowanie IB w konkursach NCBiR jest coraz niższe. Zapytał co z kwotą 60 mln zł, która rzekomo może być przeznaczona na dofinansowanie działalności statutowej IB.

Bogusław Dołęga-Przewodniczący KSN NSZZ „Solidarność”– zwrócił uwagę, że ukazane przez ministerstwo zmniejszenie kwot przeznaczonych na finansowanie dotacji statutowej przy wzroście liczby jednostek sięgających po tę dotację, a jednocześnie wykazanie praktyczne niezmienną kwoty przypadającej na jednego pracownika dobitnie wskazuje na zmiany, które zaszły już w Instytutach. Nastąpiła znaczna redukcja zatrudnienia, bo to jest podstawowa forma obniżania kosztów i może to w przyszłości skutkować pojawieniem się jeszcze większych problemów. W odniesieniu do wzrostu wynagrodzeń powiedział, że KSN dostrzega niebezpieczeństwo niedofinansowania inflacyjnego wydatków rzeczowych co musi przełożyć się obniżenie zakładanego procentowego wzrostu wynagrodzeń pracowników uczelni, szczególnie jeżeli odniesiemy to do licznych okresowo przyznawanych podwyżek.

Maria Sapor – z-ca Przew. KSN NSZZ „Solidarność”– powiedziała, że na dzisiejszym spotkaniu ministerstwo nie przedstawiło żadnych konkretnych danych odnośnie realizacji wzrostu wynagrodzeń. Zapewne wynika to z tego, że rok kalendarzowy się jeszcze nie zakończył. KSN ma nadzieję, że będzie jeszcze jedno spotkanie, na którym będą przedstawione konkretne dane odnośnie np. wysokości wzrostu wynagrodzeń zasadniczych, jaka część podwyżki została wypłacona w formie dodatków na okres zamknięty, itp. Poinformowała, że KSN NSZZ „Solidarność” zbiera takie dane. Do września otrzymaliśmy informację z około 30% uczelni publicznych (31 uczelni). Średnio w uczelniach, w których podpisano (24 uczelnie) porozumienia bądź odbyły się konsultacje, 40% kwoty stanowiła część obligatoryjna, a 60% tzw. motywacyjna, przy czym w średnio połowa tej kwoty w większości uczelni została przyznana na czas określony, najczęściej do końca 2014r lub jako dodatek jednorazowy. Z zebranych danych wynika, że średnio tylko połowa przypadającej kwoty podwyżki została dołączona do wynagrodzenia zasadniczego. Z danych zebranych przez KSN w roku 2013 wynikało, że te relacje były podobne. Tak więc łączny skutek wzrostu wynagrodzeń zasadniczych za dwa lata nie będzie wynosił tyle ile planowało ministerstwo tj. ok. 18,28%, ale około połowę z tego. Zebrane przez KSN dane potwierdzają to co powiedział Kolega Różycki z ZNP. Kol. Sapor poprosiła, aby na początku roku 2015 ministerstwo przedstawiło bardziej szczegółowe dane, bo zapewne je ma. Zwróciła też uwagę, że ze względu na to, że w kwocie dotacji celowej na wzrost wynagrodzeń nie był zawarty odpis na ZFŚŚ, i nie będzie na odpis ZFŚZ w kwocie dotacji celowej na 2015r. – globalnie fundusz na świadczenia socjalne w uczelniach zmaleje, można sądzić, że o około 20% w ciągu 3 lat.

Dorota Olex-Zarychta – przew. KZ NSZZ „S” w AWF w Katowicach poinformowała, że nie było konsultacji, ani porozumienia, podwyżka była zrealizowana wyłącznie jako dodatki. Jednocześnie Rektor poinformował, że jeśli w 2015 r uczelnia otrzyma skutki przechodzące tej podwyżki to kwoty zostaną włączone do wynagrodzenia zasadniczego. Podobnie wypowiedział się Rektor w 2013r, ale potem stwierdził, że w budżecie 2014r nie było zagwarantowanych skutków przechodzących i nie zrealizowała swojej zapowiedzi. Stwierdziła, że sposób przeprowadzenia regulacji płac w AWF Katowice jest wypaczeniem idei wzrostu wynagrodzeń.

Iwona Olczyk – z-ca Przew. NSZZ „S” w AWF w Katowicach – uzupełniła wypowiedź przedmówczyni sposobie wprowadzenia oszczędności przez Rektora AWF. Władze uczelni zlikwidowały Studium Języków Obcych (zwalnając pracowników) i zleciły w nauczanie języków obcych firmie wyłonionej w przetargu. W warunkach przetargu 80% stanowiła cena usługi, a tylko 20% umiejętności firmy. Wg władz uczelni jest to dla uczelni zdecydowanie taniej. Zadała pytanie: jak w takiej sytuacji można kontrolować przebieg procesu dydaktycznego?

Krystyna Andrzejewska – członek Prezydium KSN NSZZ „S”, przew. Kom. ds. Płac – podkreśliła, że z zadowoleniem przyjęliśmy informację, że będą skutki przechodzące w 2015r. Skierowała prośbę do Ministra Ratajczaka o dokonanie szczegółowej analizy podwyżek w uczelniach, które zostały objęte dotacją celową na podwyżki. Zaproponowała, aby ministerstwo pozyskało od Rektorów następujące informacje:

1) jaki % środków przyznanej dotacji na podwyżki wynagrodzeń w roku 2014 zostało przeznaczonych na podwyżki **wynagrodzeń zasadniczych** wraz ze skutkami **na czas nieokreślony**.

2) jaki % środków przyznanej dotacji na podwyżki wynagrodzeń w roku 2014 zostało przeznaczonych na podwyżki **wynagrodzeń zasadniczych na czas określony** np. do 31 grudnia 2014 roku, 30 czerwca 2015 roku,

3) jaki % środków przyznanej dotacji na podwyżki wynagrodzeń w roku 2014 zostało przeznaczonych na wypłatę świadczeń jednorazowych w roku 2014.

Zdaniem KSN, pozyskanie wspomnianych informacji pozwoli na ocenę rzeczywistego wzrostu wynagrodzeń pracowników uczelni publicznych, a ponadto będzie doskonałym uzupełnieniem "Informacji na temat II etapu zwiększenia wynagrodzeń pracowników szkół wyższych" jaką minister Marek Ratajczak prezentował w Sejmie.

Wojciech Pillich - z-ca Przew. KSN NSZZ „Solidarność” – podziękował Paniom Posłankom obecnej Marii Nowak oraz byłej Krystynie Łybackiej, za umożliwienie przedstawienia tak ważnej praktycznej realizacji części stanowionego prawa w zakresie uczelnianych finansów. Powiedział, że ubiegłoroczna prezentacja w ministerstwie sposobu wdrażania I etapu podwyżek, w Politechnice Śląskiej odniosła natychmiastowy skutek. Już następnego dnia rano Związki Zawodowe zostały pisemnie powiadomione o odwołaniu decyzji Rektora, naruszającej prawo związkowe, a towarzyszącej wprowadzaniu podwyżki. Natomiast z żalem stwierdził, w 2014r. że nie zmienił się sposób „konsultacji” podwyżki ze związkami zawodowymi, pomimo „**uprzejmej prośby o określanie wewnętrznych zasad podziału środków na zwiększenie wynagrodzeń w konsultacji ze związkami zawodowymi**” wystosowanej przez Ministerstwo NiSW do władz uczelni (cytat z Informacji MNiSW na temat II etapu zwiększania wynagrodzeń pracowników szkół wyższych). Przypomniał, że zakres uwzględnienia tej prośby wynika z fragmentu jedyne go pisma Rektora do związków zawodowych w tej sprawie: „W załączeniu przekazuję „Uzgodnienie w sprawie zasad przeprowadzania zwiększenia wynagrodzeń” z **uprzejmą prośbą** o jego podpisanie w ramach konsultacji, o których jest mowa w piśmie MNiSW.” Tyle zostało z uprzejmej prośby Ministerstwa.

Podkreślił, że jest to tylko przykład problemu z zakresu wrażliwych spraw finansowych. W wielu uczelniach konsultacje ze związkami zawodowymi odbyły się, ale wielu nie. KSN pragnie zwrócić uwagę Państwa Posłów i Władz, że wskazane jest bardziej precyzyjne formułowanie prawa. Tym, którzy chcą prowadzić dialog, to nie zmieniłoby postępowania, natomiast zmniejszyło jego pozorowanie (a nawet zmianę znaczenia słów). KSN proponuje powrót do „**uzgadniania**” zasad wynagradzania. Przecież taki tryb postępowania obowiązuje przy negocjowaniu zbiorowych układów pracy. Dlaczego nie jest stosowany w sprawach płacowych mniejszej rangi, jaką jest podwyżka wynagrodzeń, trudno uzasadnić? Tłumaczenie obecnych zapisów autonomią uczelni, jest chybione. Gdyż to właśnie uczelnia jest autonomiczna, a nie jej rektor, jak w praktyce często ma miejsce.

Andrzej Perzyński – Instytut Uprawy, Gleboznaw. i Nawożenia, Puławy - zauważył, że w uczelniach są realizowane podwyżki, natomiast w Instytutach Badawczych nie ma nic – podwyżek, premii, 13-tek, a pracownicy są zwalniani gdyż brak środków na działalność statutowa instytutów.

Kazimierz Siciński – członek Prezydium KSN NSZZ „Solidarność” – podkreślił, że w IB są zwolnienia pracowników i ograniczenia finansowe, co przełoży się na gorszą sytuację IB w programie Horyzont 2020, bo o wysokości dotacji decydują: wysokość wynagrodzeń i wysokość dotacji stałej.

Dlatego sprawa wzrostu dotacji statutowej jest tak ważna. Obecny poziom nie pozwoli nawet na pokrycie kosztów związanych z przygotowaniem wniosku, nie wspominając ww czynników.

Wojciech Kozdruń – Państwowy Instytut Weterynaryjny Puławy – podkreślił, że tak wielki spadek dotacji statutowej uniemożliwia badania statutowe.

Jerzy Żyżyński, Poseł PiS – skrytykował sytuację finansową u nauce i szkolnictwie wyższym. Powiedział, że dopóki nie zwiększą się nakłady na naukę i szkolnictwo wyższe Polska nie poprawi swojej sytuacji gospodarczej. Odnosząc się do sytuacji nauki języków w AWF w Katowicach stwierdził, że jest to kolejna patologia, której przyczyną jest niskie finansowanie.

Wiesław Suchowiejko, Poseł PO – stwierdził, że spędzony na tej dyskusji czas nie może być stracony. Wymienił jeszcze 4 instytuty (w tym Instytut Zachodni), w których też jest tragiczna sytuacja finansowa i wymagają one natychmiastowego wsparcia.

Do części tych wypowiedzi ustosunkował się Minister Ratajczak.

Powiedział, że ministerstwo ma świadomość trudnej sytuacji IB. W sprawie zmiany kryteriów oceny parametrycznej, z uwzględnieniem specyfiki IB, do końca 2014 r. ma zostać przedstawiona korekta ich „wycenach parametrycznej”. Zmiana ma dotyczyć udoskonalenia systemu parametrycznego uwzględniając wspomnianą specyfikę IB. Kolejna ocena ma być w 2017r i można zakładać, że będzie bardziej obiektywna. Potwierdził, że wysokość dotacji statutowej wpływa na możliwość pozyskiwania grantów z programu Horyzont 2020 i MNISZW ten związek rozumie. Zaznaczył, że nowe rozporządzenie o podziale dotacji statutowej na rok 2015 ma poprawić sytuację IB-ów.

Jeśli chodzi o podwyżki płac to podkreślił, że reguły, które tworzą Rektorzy są elementem autonomii uczelni. Przynależą spotkanie z Rektorem AWF w Katowicach i związkami zawodowymi. Jeśli potwierdzą się zarzuty przedstawicieli „S” to podejmie działania, bo są „pewne” granice dbałości o poziom edukacji i nie pozna ich przekroczyć. Zauważył, że trudności w wielu uczelniach wynikają z niżu demograficznego, czego wcześniej nie wzięli pod uwagę rektorzy w kreując politykę kadrową w swoich uczelniach. Bronił też polityki podwyżek okresowych, gdyż w ten sposób rektorzy dbają o redukcje kosztów oraz zatrudnienia.

Powiedział, że odbyło się spotkanie z instytutami o profilu rolniczym i Ministra Rolnictwa podczas, którego zdecydowano, że będą dyskutowane zmiany kryteriów ubiegania się o granty z NCBIR i NCN przez instytuty rolnicze.

Na zakończenie stwierdził, że gdyby było 1,7 PKB z uwzględnieniem środków z sektora prywatnego to część problemów by nie istniało.

Prowadząca spotkanie Posłanka Maria Nowak powiedziała, iż ma wiedzę, że młodzi adiunkci nie mają nawet wynagrodzenia na poziomie średniej krajowej. Zapytała więc jakie składowe wchodzi w skład wynagrodzenia ze stosunku pracy odniesionego w ustawie PSW do kwoty bazowej.

Min Ratajczak – wszystko co pracownikowi jest wypłacane w uczelni, a więc wynagrodzenie zasadnicze, wysługa lat, premia, 13-tka, nagrody.

Przewodnicząca M. Nowak poprosiła, aby Minister Ratajczak ustosunkował się do wspomnianej przez prof. Daszkiewicz kwoty 60 mln zł. Niestety minister Ratajczak nie ustosunkował się do tej kwoty.

Jarzy Żyżyński – poseł PiS zauważył, że wiele składowych wynagrodzenia „nie pracuje” na emeryturę i to należy zmienić.

Przewodnicząc zakończyła posiedzenie z zapewnieniem, że będzie podkomisja ws. przedmiotowej sprawie i poprosiła o przesłanie zapytań o dane w sprawie realizacji wzrostu wynagrodzeń w uczelniach.

Opr. Maria Sapor, Krystyna Andrzejewska, Bogusław Dołęga, Wojciech Pillich,